

САНГА ОЛОХ

Хаймат

1981 оны зэргийнх
15 нүүртэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙНОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 73 (5897)

1983 снл. Бэс ыйын 21 күнэ
ОПТУОРУНЬУН

Сыаната
2 хэсчэ

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА (ССТА). Бэс дун толору кердөрүүдэ-
сийн 17 күнүгэр Кремль
Улахан дыбырлангыгэр
ССРС егус ынтырымылаах
Верховнай Советын ах-
сыс сессията үлэтин тү-
мүктэе.

Союз Советын уонна
Национальностар Совет-
тарын холбохунтаах тү-
мүн мунуахтарыгар үлэ
коллективтарын уонна
предприимчалары, учреж-
дениелары уонна терри-
торлар салайылыга кини-
лэр оруолларын үрдэтэр
туһунан ССРС Сокуонун
Сырайыштыг туһунан боп-
пуруоһу дүүүлэһин тү-
мүктөнө.

Көпсөтүнэ тил эини
депутаттар, Сокуон быра-
йылаһын бигэрэтирэрэ өткө
туран, бу Сокуон үлэ кол-
лективтара общество оло-
дун бары айгырларгэр ба-
һаларын кыахтарын ор-

дун толору кердөрүүдэ-
рийгэр сүгүккэ суолталаах
хардылан: буолуода диэн
баһиэтэтирэр. Сокуон
производствонн салайылы
демократическай терүт-
терин салгыны сайыһа.
рылаага, дыссиплинын
бөдөрөгүтүү, ресурса-
ры туһаныы кедьүүнү
үрдэтигэ көмөлөүгөс.
Араатардар Сокуонга ор-
дук чуоллаан үлэни сала-
йыа дыкшытыгар кол-
лективтар боломуочуя-
ларын кэпсэтэр көккө са-
на балаһыныаалар кыл-
лэриллибиттерин биһи-
рэн баһиэтэтирэр.

Сессияга ССКП КК бэс
ыйынаабы (1983 с.) Пле-
нума үлэ коллективта-
рын иштар үлэни салгыны
күүүрүккэ чуолнай прог-
рамманын сабылэбэтэ
ыйылыһа. Бу Сокуону
ылыһыны советскай дьон

ыйар нүүстөрүн өссө ор-
дук кедьүүстээхтик туһа-
нырта сана кыахтары
арыйыада.

Верховнай Совет «Үлэ
коллективтарын уонна
предприимчалары, учреж-
дениелары, терри-
торлар салайылыга кини-
лэр оруолларын үрдэтэр
туһунан» ССРС Сокуонун итиннэ
ити Сокуону 1983 снл
эбүрдэах ыйын 1 күнүт-
тэн туттууга кинилэр
чуһунан уураабы биир
санаанан ылыһа.

ССРС Верховнай Сове-
тын Президиумун Секре-
тар Т. Н. Ментешашвили
дыкшытаан суньбунан
депутаттар ССРС Вер-
ховнай Советын Прези-
диумун Ыйаахтарын би-
гэрэтирэр уонна ту-
һалыһах Сокуоннары
итиннэ уураахтары
ылыһынар.

ССКП КК Генер-
альной секретар, ССРС Верхов-
най Советын Пре-
зидиумун председа-
телэ табаарыс
Юрий Владимиро-
вич АНДРОПОВ.

Табаарыс Ю. В. АНДРОПОВЫ ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателинэн талар туһунан ССРС Верховнай Советын УУРААҒА

Советской Социалистической Республи-
калар Сокуотарын Верховнай Совета ту-
һунан ССРС Верховнай Советин Прези-
диумун Председателинэн таларга.

ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателин
Бастагы солбуйааччы В. КУЗНЕЦОВ,

ССРС Верховнай Советын Президиумун Секретар Т. МЕНТЕШАШВИЛИ,
Москва, Кремль 1983 с. бэс ыйын 16 күнэ.

ПАРТИЯ УОННА НОРУОТ БИИР СОМОҔОЛОР

Оройуон коммунистара, бары үлэһиттэрэ, советскай норуот бүттүүнүн курдук, ССКП
КК бэс ыйынаабы (1983 с.) Пленумун, ССРС
тарын истинник биһирисиллэр уонна толору
өйүүллэр.

САҢА КЫАХТАР АРЫЛЛАЛАР

ССКП КК Комите-
тин бэс ыйыныабы Плену-
мун уонна ССРС Вер-
ховнай Советын ахсыс
сессиятын матырыйал-
ларын ыраах Соловьев
айылыһын олохтоохто-
ро улахан сөпсөригэр
билсэлэр. Ити сүгүккэ
султаллаах собыллар-
га аналлаах мунуахтар
буолуоталаатылар. Оһно
тыл сириг үлэһиттэрэ
Пленум уонна сессия тү-

мүктөрүн биир санаанан
өйүүллэрин биһирди-
лэр, табаарыс Ю. В. Ан-
дропов ССРС Верховнай
Советын Президиумун
Председателинэн талы-
лаһытын истинник би-
һирисиллэрэ этилэр.

КК Комитет Плену-
мун социалистическай
демократияны сайыһа-
рыны быстыспат сорго-
тонан Дыссиплинынни
уонна бэрэздэи бөдөр-
гө-

түү буолара өссө тегүл
тойгодоһон ыйылыһа.
Демократияны салгыны
сайыһыгарыга уонна ди-
риктэтигэ партия үлэ-
һиттэри коммунистичес-
кай иттиг, сага кийини
иттиг модун, хамеэты-
лаах средстаттын корго-
ро баһиэтэтирэр.

Дыссиплинынни бө-
дөрөгүтүү — быстых кы-
нээх хамеэтылаах буолу-
тах, күнүгэ ытыллар

сыраллаах үлэ. Иттиг хас
биирдик кийи өйүүгэр-
саныахтар билэтин да си-
тэ тирдэ истинник. Итти-
нээх субу аай түмүк-
төһүн ССРС Верховнай
Советын ахсыс сессия-
тынан биһирэтиллибит
үлэ коллективтарын ту-
һунан Сокуон олоххо
кылаарылланта сага
кыахтары арыйыада.

А. МАКАРОВ,
Соловьев едьскай
Советын исполкомун
председателэ.

уонна үлэбэ дьулуур-
нан буолбакка, тереп-
түттөрүн харчыларыгар
атыылаһылыбыт күндү
сыһылаах малларын
корбойо сатыырга дьулу-
һууга дыкшинэрбөт
буолуон сатаммат диэн
саамай сөпкө этиллибит.
Иттигнэ түбэтирэр,
арыйах да буоллар, би-
һиги үлэбит кэмгэрэмиз
коробут уонна онук;
быһы-майгы, коллек-
тивныытар үөскэбэти-
гэр кыһарабыт.

Пленумга ыччат поли-
тическай, гражданакай,
снэр-майгы өттүнэн хаа-
мстыбаларын иттигэ
комсомол албаһи оһо-
руохтаага баһиэтэтирэр.
Бу дыһалаа биһиги күнү-
тэ көмөлөһүөхтээхпит.

Ф. ЧИРКОВА,
комсомольскай та-
ригтэ секретара.

ҮРДҮК АНАЛГА ЭППИЗТТИРДИК

Биһиги, культура үлэ-
һиттэрэ, ССКП КК сото-
рутаабыта буолан аас-
пыт Пленумун матыры-
ялаарын улаханник
тархасан билэтибит
уонна истинник биһи-
рэтибит.

«Кийи дуһонай кердө-
буллэрин иттиг таһа-
рыа, үрдэтиг, дьонносты-
гэ дьонност-политическай
уонна снэр-майгы өттү-
нан мөссүүндэр анти-
кайдык сабыдылааһын
— социалистическай куль-
тура дьобуннаах анала»

диэн баһиэтэтирэр Пленум.
Ити сүгүккэ сортуу толо-
рууга культура учрежде-
ниелара үгүс өрүттөөх
кадрата суох үлэни тари-
һаллар. Ол эрээри муну
снэтиһиллэрэ буолбакка,
биһиги өссө туск кыла-
ла илгэр бөрт кылаас-
тык тохтуохтун бабара-
быт уонна ону туһана-
наахтар болдомтого
ылыахтара диэн эрэм-
бинэ.

Бастаан туран, оһо-
лорбут аустарыһаа. Вы-
лаһы толоруу экинети-
һиттэргэр үлүүһүн дуу,
бэл улахан дьон ылы-
ча өйдүү оһеубат уустук
тутулаах, оһолор саа-
таргэр сөбө суох кини-
лэри түбэһэх кердө-
рүү аллах. Маны бэрэ-

түтүгүгэ, оһолор олох-
хо бастагы өйдөбүл-
риттэн бөрт элбэһин ки-
нэтирэн, киниэттэн ыла-
ларга үөһүмүөххэ. Оһо-
лорго аналлаах програм-
малаах концерттар туру-
уулаһуоттар, снук спек-
таклар акне кердөрүл-
лүбэтэр. Ыһата, кини-
лэр бу өттүнэ түмнүүтэ
кылаһалар.

Иттиһинэн, концерттар
репертуардарын туһунан,
Револуционнай быраа-
һыннык өбөтөр ыһаах
да буоллун, концерт
программатын ис хоһоо-
но уларытбат. Лиричес-
кай ырыаларга охтуу
улахан, Норюкка, Ийэ
дөйүтэ таптал курдук
урдун патриотическай
тыһынаах ырыалары үө-
рөттиг, пропагандалааһын
индэлааһын хормейтер-
лэр болдомтого ылаһа-
ла наада буолла. Бу
Культура дыһаларгэр
ытыллар биһирдэргэ
оһоо сыһыаннаах.

Уопсайынан, Кийи Ко-
митет Пленумун уураа-
һынан салайтарын биһи-
ги бөйбөт үлэбитин кри-
тическайдык ырытан ко-
рорбут наада.

М. ГЕРАСИМОВА,
оройуоннаагы Культура
дьонотин старшай
методиһа.

ЫЧЧАТЫ ИТТИИНИ—БОЛДОМТО КИИНИГЭР

ССКП КК Комите-
тин уочараттаах Плену-
мун ССКП КК Полит-
бюротун снэтиһэнэ, ССКП
КК секретара тай К. У.
Черненко «Партия иде-
логическай, маасабай-
политическай үлэтин ак-
туальнай бопуруостара»
диэн дирин ис хоһон-
ноох дыкшытаан биһи-
ги коллективтарбыт ком-
сомолонцтара улахан снэ-
нэригэр көрүстүлэр.

Биһиги партиябыт
«сага кийини иттиг—
коммунистическай тутуу
дьобуннаах сыһаа эрэ
буолбакка, ону аһаа;
булгучулаах усулуобу-
һа» диэн принципка
саамай сөпкө олохтурар.
Ити кердөбүт ыччатты
политическай, граждана-
скай, снэр-майгы өттү-

нэн иттигэ ордук сы-
һыаннаах.

Оройуон кийингэри
маһаһыһаар маннайгы
сүһүөх комсомольскай
территэлэрэ ССКП КК
снэтиннэтирэр (1982 с.)
Пленумун кэнниттэн
коллективтарга үлэ дыс-
сиплинынни бөдөр-
гөтүү, культураны үр-
дэтигэ атылаһааччы-
лары кытта үлэбэ уура-
быт. Дьонто куруубай-
дык сыһыаннааһын, тосту-
тура тутуу, обществен-
най бэрэздэи кийи хас
биирдик түбэтигэ ы-
таахтык снэтиһэр,
уопсай дьүүлгэ турар
буолла. Иттиһэнэ «Ком-
сомольскай прожектор»
улахан көмөлөх.

бэрэздэи олохтоһон, про-
жектор ис бэрэздэи
быраабылаларын булгучу-
лаахтык тутуһарга
дьулуһуулара улаатта.
Маһаһыһаарга ком-
сомольскай-ыччат кол-
лективтар үлэһитлэр.
Сүрүн болдомтобутун
эргини культураны үр-
дэтигэ, атылаһааччы-
лары кытта үлэбэ уура-
быт. Дьонто куруубай-
дык сыһыаннааһын, тосту-
тура тутуу, обществен-
най бэрэздэи кийи хас
биирдик түбэтигэ ы-
таахтык снэтиһэр,
уопсай дьүүлгэ турар
буолла. Иттиһэнэ «Ком-
сомольскай прожектор»
улахан көмөлөх.

Кийэ Комитет Плену-
мун ыччат сорох өтто,
билигинэн— көрүүтүнэн

СҮӨНҮГЭ—ЭЛБЭХ БАСТЫН ХААЧЫСТЫБАЛААХ АҢЫЛЫГЫ!

Орджоникидзевской оройуон үлэһиттэрин, СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ ЭБЭНЭЭТЭЛЫСТИБЭЛЭРЭ

ССКП XXVI съездин, ССКП КК ыам ыйынаагы уонна сэттисини-тэди (1962 с.) Пленумнарын уу-раахтарын ситиһилээхтик олох-хо киллэрэр. Ас-үөл программатын толорор иһин, сүөһү аһылы-тын мунутуур элбэхтик соботуоп-калааһынна бэйэбит «ыахпыттын нарыннан көрөм баран, биһиги—Орджоникидзевской оройуон үлэ-һиттэрэ—уон биһирис пятилетка үһүс» сүрүн, сыһынар от хомуу-рун тэрээһиннээхтик, үрдүк по-литическай таһымта ытарга быһаарыныбыт уонна маньын эбэһээтэлиститиби ыһыныбыт:

— 1963 сыл атырдьах ыйын 25 күнүгэр оттоохун быһаардын то-лорорго. Ити бөлүөххө диэри 3700 тонна оту кэһиһэн куруу-луурга, ол иһиттэн 5000 тоннаны общественность уонна шэфтээх предпринималар күүстөрүнэн атырдьах ыйын 15 күнүгэр диэ-рин соботуопкалыырга, 1000 тонна оту кинипэлээн кыстык ферма-ларга тиэйэргэ;

— балаан ыйын 10 күнүгэр диэри 17 тыһ. тонна сиклэһи утарга, быһааны таһынан 2100 тонна сиклэһи соботуопкалыы-рга; 1000 тонна сылэскэ конфер-ваннары туһанарга. Биир ынахха 2,5 тонна сиклэһи бэлэмнииргэ;

— балаан ыйын 10 күнүгэр диэри 1300 тонна от мээккэтин соботуопкалыырга;

— оту искусственнойдык куур-дуу, биһир пуунун тарыйан үлэлэ-тэргэ.

Бу үрдүк социалистическай эба-һээтэлиститиби ситиһилээхтик толорор туһугар маньын тэрээ-һин үлэһити олоххо киллэрэһи-пит:

— 9 калым, толорута суох ме-ханизациялаах уонна желе-илин эвеналарын үлэ бүтэһиктээх тү-мүгүнэн төлөбүрдээх коллектив-най бөдөрөөккэ киллэрэһипит;

— хoduһаны, мөччириг сирин тупсаран оноруга ударнай икки-ий соруктарыг халбаһаабакка толоруохпун;

— оту элбэхтик соботуопкалыы-ру туһугар тыа участкаларыгар 25 эвенону тарыйан үлэлэтэһипит;

— бэс ыйын 10 күнүгэр диэри от техникатын өрөмүөнүн бүтэ-рэн көрүү линейкалар туруор-дубут, оттон бэс ыйын 17 күнү-гэр диэри техниканы, араас та-рили барытын ыраах участка-тарга уонна өрүс арыаларыгар тиэрдиэхпун;

— бэс ыйын 25 күнүгэр совхоз-тар, Покровскаядаагы ОПХ рабо-чайдара оттообунга маассабай-дык кириилэрин хааччылаах-пыт. От ыйын 1 күнүгүнэн обще-ственность бүтүүнэ, шэфтээх предпринималар, тарылталар үлэ-һиттэрэ оттообунга турууларын ситиһиэхпун;

— бары калым уонна толорута суох механизациялаах эвенолар-га оту түүнүн өхсүүнү тарыйах-пыт;

— ардахтаах күннэргэ оту ис-кусственной куурдууну олохтоох-пун;

— от хомуурун күртүөмнээх күннэргэр үрдүн тарыллаллаах буолууну ситиһиэхпит, отчууттары культурнай, эргизим уонна эмп-олох-дьаһах өттүнэн хааччылы-ны тупсарыахпыт, үлэ дьосеппи-лиһитин бөдөрөгүөхпун. Сүөһү аһылытын соботуопкалааһын идрологическай өттүнэн хааччы-лыны формаларын уонна ыһаа-ларын тупсаран иһиэхпун, хам-сатылаах социалистическай куо-талаһылыны хoduһага киһирик тэтиһиэхпун.

Оттообун хампаанньатын үрдүк тэрээһиннээхтик уонна хаачыс-тыбалаахтык ыһытыа, сүөһү ситиһитигэр бөдө аһылык базатын үөскэтигэ үрдүк эбэһээтэлисти-бон ыһаанан турар, биһиги рес-публика бары үлэһиттэрин 1963 сылга общественной сүөһүтэ аһы-лыгы соботуопкалааһын быһаа-нын ситиһилээхтик толорор уон-на аһары толорор иһин социа-листическай куоталаһылыны киһи-рик тэһиттэргэ ыһырабыт.

(Эбэһээтэлиститиби оройуон сов-хозтарыг, Покровскаядаагы ОПХ, промышленность уонна тутуу предпринималарыг, оро-йуон тарылталарын коллектив-тарыг уопсай мунуулаахтарыгар биир санаанан ыһылына).

Бэһис чизипэр
түбүктэрэ

Быйыл Кытаанах орто оскуолатын үөрэнээччи-лэрэ «Эрэл» үлэ уонна сынныалан лааһырыгар оло-руохтара. Кинилэргэ Баттиэмэлээх диэн сир, аналдаах база тутуллубута. Онон бу күннэргэ сант-эзорор дьинэ үлэһэ киллэриллээ.

Үрдүкү кылаастар 50 үөрэнээччилэрэ сайын ус-тата «Турапчы» совхозка 5 километр усталаах бу-тэин тутуохтара, от хомууругар көмөлөһүөхтэрэ. Уон кыыс хайыы-үйэ фермаларга ыһыныахыт-та, солбуйан эрэллэр. Бире оҕо ыһырай көрүүтүгэр аһаһа.

Снимокка оскуола директора И. П. Пономарев (уугаттан бастагы) үлэ уонна сынныалан лааһыры-гар тахсыахтаах IX кылаас үөрэнээччилэрин кыт-та кэпсэтэр.

Биир да күнү мүччү тутумуохха

Үөрэх дьыла түмүктөн-расуутта, о. д. а. баран-го эрэри, үгүс учуутал-лар сайыннан дэһаны үө-рөнээччилэрин кытта биһиргэ буолуохтара. Үлэ таллара Е. А. Слепцова, уонна сынныалан лаа-бырдарын хасты да сыл ситиһилээхтик салайбыт Г. Н. Аммосов, Д. А. Аб-рамов, С. Е. Федосеев, В. М. Жирков уо. д. а. быйыл бу үлэлэриг сал-гыахтара. Сорохтор бү-төй тутар, кирииччэ үк-түүр, оҕуруот аһын кө-рөр-карайар оҕолор эве-ноларын салайаахтара. Атыттар хoduһага күөх сыйын быһаанын сомсуу күртүөмнээх үлэтигэр төхөөтүргэ көмөлөһүөх-тэрэ. Сыһан. Хаһаасит уонна Амма орто оскуо-лаларын учууталлара, «Учуутал-83» дьин тутар элэрэти тарыны, олоһор дьыллэри тутуохтара.

Норуот үөрэҕиритин 22 үлэһитэ дойду биллэр куораттарыгар — Ялтага, Сочига, Цхалтубага, Да-расуутта, о. д. а. баран сынныалан кэллэхтэрэ. 21 киһи, ол иһигэр оройуон бастыг методист-учуу-таллара Е. А. Слепцова, Л. П. Сысолова, В. Г. Лукина, К. А. Оконешни-кова босхо путежалары-нан улуу Москвага, Ки-шиневка, Кавказка куу-лэйдэхтэрэ, Каспийскэй, Чернай уонна Азовскэй муораларынан устуохта-ра. Үгүстэр Лена өрүс устун туристыахтара, Мирнэйгэ, Нерюнгрига, Тиксинга, Халымага сыл-дыахтара.

Күөх сайын устата са-на үөрэх дьылыгар жүү-лү-уоҕу мунуууноохха биһиги-көрүүнү кэс-тиһиэххэ, общественной туһалаах үлэлэргэ актив-найдык кыттыахха—ха-с биһирдэн күнү мүччү ту-тумуохха наада.

Р. САВВИН,
профсоюз райкомун
председателя.

ТУҢАЛААХТЫК, КЭСКИЛЛЭЭХТИК

Субуруускай аатынан совхозка үөрэнээччилэр быйыл сайын туһалаах ыһыадаһынан бары ха-быллыахтара.

Учууталлар Г. Н. Ам-мосов (Хатылы) уонна В. М. Жирков (Волтоҕо) салайааччылардаах үлэ уонна сынныалан лаа-зырдарыгар аасыт са-йын 75 оҕо сынныаммы буолабына, быйыл анар-дас Хатылы «Чэкиригэр» 70 оҕо сылдьабына. Онон бизаны кэһэтэти соруга турар. Билигин эһин ик-ки дьини уонна дубу-тута сылдьаалар. Оон-нууур площадка эһиз са-нардыллыада. Оҕолор ба-йэлэрэ, кыра да буоллар, хортуппуй оҕолулар.

Хатылыга 30 миэстэ-лээх оҕо площадкага аһылдыада. 30 үөрэнээч-чи икки сиринэн — Ой-бон Куатта уонна Кыыл Баһыгар ыһырай көрүүх-тэрэ. Н. П. Чиситиноров салайар хортуппуй үү-нүрөөччилэрин эвеноту-гар 15 үөрэнээччини бас-тайааннай сыһыардыбыт. Сорохтор кирииччэ үк-түөхтэрэ, оттуһуохтара. «Чэкир» үлэ уонна сынныалан лааһыра бас-тайааннай оттуур сир-дээх, олохсуйбут бааһык буолабына, Волтоҕога билиһитигэ туох да суох. Лааһыры быйыл Кыыл Баһыгар аһарга быһаар-быһыт эрэри, ыһырай турарыгар мөччиригэ сыһараһаһанан, оттуур сирдэрэ тэһиһчилэринэн табыаһа суох. Онон ыһа-на олохсуйар кыаллаба-та буолуо. Бу бонпуруо-бу иһиһитин олохтоох-тук, кэскиллээхтик бы-һаарыахха.

У. АТЛАСОВА,
совхоз профкомун
председателя.

ССКП обкомун бюрота Орджоникидзевской оро-йуон үлэһиттэрин 1963 сылга сүөһү аһылытын соботуопкалааһынга со-циалистическай эбэһээтэ-

ССКП обкомугар

листибэлэрин биһирээтэ уонна ССКП райкомна-рын, горкомнарын, Саха АССР Тыатын хаһаайыс-тыбатын министерство-

тын, агропромышленной комплексе бары подраде-ленийларын, тыа хаһаа-йыстыбатын үлэһиттэрин профсоюзун обкомун, рес-

БЫЫБАРДААЧЧЫЛАР ЭТИИЛЭРИНЭН

Народнай депутат буо-луу — үрдүк итэвэл, ону аһан улахан эппиэтинэс. Дьонум-сиртэм миниги оройуон Советыгар иккис төгүлүн быһаардабытта-ра. Кинилэр итэвэллэрин толорон, сессияларга кө-түһүмнээх кыттабын, ыһылаар быһаарылыары олорхо киллэринтэ көмө-лөһөбүн.

Быыбардааччылар ми-эхэ икки сүрүн накаһы биэрбиттэрэ. Бириннэн, кэһилээх уонна оройуон иһинэн икки ардыгар автобуу сырытыннарылыны туруорсарга. Бастаахтэди транспортнай предпрят-иэ киһи суолтан туора олоһорбутунан ону ыһы-маттада. Ол иһин Карл Маркс аатынан совхоз автобуун Чыаппарга — Одьулуун — Чурапчы маршруттан сыратына-нарга быһаарыллыбыт-та. Хомойуох иһин, ас-сыт кыһын ити автобус расписаниэ быһылытанан кыһан сылдьыбата. Ик-киннэн, Чыаппарга бу-пятилеткага сельскэй Кулутура дьэһитин тутуу-га бырайыак-смета он-һууларын/ситиһэргэ атил-либитэ. Ол толорууга сылдьар. Билигин эргэ кулуубу капиталнайдык өрөмүөннөүхтээхпун. Ону

совхоз балаан ыйыттан сагалыырга быһаарынаар. Оройуон Советын депу-тата буоларбынан, Бахсы сельскай Советын үлэти-гэр тоһо кыайарбынан эһиз кыттабын. Сүөһүт-тэн бародууксуяаны ыһы-лыгы уонна госу-дар атылааһынга,

солк, ночооту сукта, аһар-дас ыам ыйыгар үүтүн аһарын сүөгэйинэн тут-таран 1653 солк, ночоо-не төбөһүнэ.

Сепараторнай пууну аһар туһунан туураах ыһылдыбыта ыраатта да, отделение салалтата киһи булан үөрөттөрбөккө, бач-

Советскай тутуу

үүт хаачыстыбатын туп-сарыыга сүрүн бөлүөмтө-бун уурабын. Нэһилиэн-нээ орлор үүтүн госу-дарство атылааһынга тэ-рийэр комиссия чилиэни-нан анаабыттар. Онон бу күннэргэ биһирдэн ыһалларынан өйдөтүү үлэ-ни ыһа сылдьабыт.

Совхоз олохтоох отде-леннета аасыт кыстык-ка ыһыаммыт эбэһээтэ-листитиби толорбото. Пятилетка сүрүн сыһын бизэ ыйыгар быһаан үү-тү ыһылыга 73,3 быры-һыан, госу-дарство атылааһынга 88,8 бы-рыһыан эрэ толорулуна. Туттарыллыбыт үүт 39,3 бырыһыана эрэ бастагы сууртааһынан, 4,1 тонна суурда суовунан барда. Үүт хаачыстыбата намы-һабыттан отделение 4438

чааһа диэри үлэһи иһик. Билигин икки фер-ма арыы сыһаар күнгэ 1300 кг үүтү туттараллар, үс ферматтан сүөгэйинэ-кэлэр. Туттарыллар үүт уонна сүөгэй хаачысты-балара мөлтөх.

Совхоз отделениегын специалиствара бу тутаах бонпуруоһу быһаарыыга быһааннаахтык үлэлээ-бэтэр. Ханык эмэ саа-лааһын баар да буолла-бына, күннээги үлэһэ үтүрүттэриг аатыран уостан, симилийан иһэр. Ол күрдүк, фермаларга хаачыстыба күннэрин ы-тар туһунан сүбэлэспит-тэрэ кэпсэтинэн мунур-данар буолла.

Мин быыбардааччылар-бар икки төгүл отчуот-таатым. Уокүругум олох-тоохторо Толоон биригээ-дэтигэр 120 ыһах сүөһү

публика министерстволар-ын уонна ведомстволар-ын бу көрүлээһини кэһирик дьүүлэһиһини усина өйөөһүнү тарыйа-ларыгар соруудахтаа.

киһирэр хотонун тутуу-тар бу күннэргэ буровой маассыбаны буларга кө-мөлөһөрбөр көрдөһөллөр.

Сайылык фермалары сепалар онорорго элбөх өткөлөр киһирэллэр. Ха-һаайыстыбанай ыһаа-кан Бураллыга 150 ыһах киһирэр тэһитэ тутула-турар. Бу сайылыкка кө-дөхтээх ферма Туруйага ыста. Онон кыра да ар-дах түстэриг үлэһир усулуобуйа суох буолар кутталдаах. Оттон Бурал-лыга сана титиик тутуута анардас иһифер суодут-тан иһинээ. Вырайыакка подстанция тутуута кө-рүлүбүтөх буолан, үрдүк күүрүүлээх электроликил аттыгар да олоһор, элек-тромергиянан эһиз хаа-чылыһыт туруктаах.

Чыаппарга киһи ко-тэһиһитан иттиги бы-һаарынаар. Онуоха сеп буолар турбалары, коте-лү булууга, отделениега капиталнай бүтэйдэри тутуута тоһоһонон хаа-чылыыга туһааннаах тэ-һиттэр көмөлөрө эри-һиллэр.

Депутат — норуот үлэ-һитэ. Киһи быыбардаа-чылар сирдээх туруор-сууларын олоххо киллэ-реритэр туһааннаах та-рилтэтэр өйөбүллэрэ наа-да.

А. ГОВОРОВА,
арыы ыһааһын маастара.

«ОТЧУТТАРЫ ХАЙДАХ ХААЧЧЫЙ АҢЫТ?»

Бийиги корреспондент итнини аныгыты-
тар энциклопедия рэйиотребобщество бырабылман-
ныатын председател Н. И. МОНАСТЫРЕВ:

— Сүөһү аһылытын со-
вогуосун аа чыгылар и
хаа чыгылыга өргөнөт пред-
тринитиларга аһарга онго-
руоктактар.

Оттооһунга туттулар
териллэр чакстарынан
этэр буоллааха, эрдэттэн
ыһааһыт Эрлик Эр-
тиин аһынан уонна Карл
Марке аһынан совхоз-
тардаагы өргөнөт пред-
тринитиларга хотуурдары,
кииллери, антон да аһы-
тары булдуммуттар.

Итииниктор быйылгы на-
гичириини эмиз кэлбит
буолуохтаахтар. Олору ту-
туохка, түргөтүн аһы-
га таһаарыаха наада.

Совхозтар салыйааччы-
лара быйылгы таһаа
суовун туһунан элбэхти-
этиччилэр. Ону, аһыах

да буоллар, аһаан тура-
быт. Субу күнүгө ула-
рыаһыт. Уута-хаарга и-
тиилэр атах таһаа баар.
Уонтон-көйүүртүк көмүс-
күнүгө хара сетка суох,
айай. «Якутгеология»
производственной холбо-
хук курдук кыахтаах
шефстах эрииктэргэ эр-
эти баара иһиллэр.

Аһылыт боролуукта-
га син бааллар. Навита-
циянан Мындаааһыга эт,
бадык, оорууот астарын
кыһынарбаларга кэллилэр.
Ону эмиз түргөтүн ту-
тын, тийиан таһаарыаха
наада. Онуоха бистиги-
суолбут суох. Тоһо эм-
кураан ооас буолбутун
үрдүнөн Мындаааһы —
Чурапчы суола баччаан-
га диэри массынна эр-

Ходуһаҥа кириэх иннинэ

йа суох сыдыар гына
кыйан: онгоһуллубата.
Онон сана табаары, аһы-
үөлү нийилиннэһэ тиэр-
ди баһаарар кутталлаах.
Суолу тутар-өрөмүөннүүр
учаастак уонна совхозтар
салалталара ити суол ор-
дук куһаҥан учаастак-
рын оноруута суһал дьа-
һаллары ыһаах тустаах-
тар.

Сайынны кэмгэ нийи-
лизиннэни, ордук ходуһа-
га үлэлээччилэри, кииз-
бинэн хааччылыгы быс-
тах ыраактар үөскүөх
курдуктар. Дириг уонна
Чыапнара пекарнялары
өрөмүөннөтүбүт. Ки-
лэки гүөһүн оһоһун
эмиз онгоһордубут. От-
тон Чурапчы пекарнята,
өһүөлэргэ солбулар буол-
лап, үһүсүк өрөмүөннэ-
нэргэ тийдэ. Бийиги
манна түөрт иһиллэх
биргээдэ үлэлээн эрэр.

Онон бири ый көрүгэ
пекарня сүрүн оһоһо са-
быллыа, создатскай оһо-
х сууккара биридинтөн.
10 киизип аһаһа. Он-
тон ордуһун Дириг уон-
на. Сылан пекарнялары-
гар түүгүгү сменаны ту-
руоран буһартарыахпыт.

Отчуттарга табаары
түһэ сыдыан аһылаа-
һыны тэрийэр туһунан
бостуруоһу бырабылсан.
наада дүүүлэһөн тура-
быт. Бу күнүгэ миэстэ-
га теһе табаар баарын,
теһе тийибэтин өссө хат-
таан көрүөхпүт, эбии
дьяһаллары ыһаахпыт.

Сайынны кэмгэ от-
чуттары сүөһүтүтүрү
аһынан-үөлүнөн, бары
наадалаахтарынан хар-
гыһа суох хааччылыгыта
туһааннаах совхозтар
транспорһунан көмөлө-
һөллөрө наада.

эмиз учуоттаныан наада.
Ааспыт сылларга от-
туур ходуһаларга тийэр
муесталары өрөмүөннүүр-
гэ, техника сылдыһыт
сирдэригэр саһа суолла-
ры солонорого отчуттар
элбэх күнү-дьылы сүтэ-
рэллэрэ. Онон суоллары
субу күнүгэ саһа түһэн
енорон көбүннэххэ сөп
этэ.

Улаһи урукку итинни
алдастары учуоттаан тэ-
рэйдэххэ, сир итиннэ
үлэһит күүһү таба аттар-
дахха совхоз сүөһү аһы-
лытын совогуопкалаһыны
былаанын толорор кыах-
таах.

П. ДЯКОНОВ,
рабочий.

СИТЭРЭ ОХСУОХХА

Субуруускай аһынан
сөһөк быйлыһын от хо-
муруун сөһөк тараһи-
на суох көрсүбүтэ: тра-
ктордар өрөмүөннэргэ хо-
дуһаҥа кириэххэ диэри
ситериллибэтэ, сорохтор
саһа үлэлээн иһэн алда-
һан тоннубүттэрэ, оттоо-
һунга общественности
ситэтэ суох тардыллы-
та. Ити барыта совхоз
от хомуурун былаанын
баара-суоһа 65,3 быры-
һыан толорорутар тиэр-
либэтэ.

Быйыл бу хаһаайысты-
ба 4800 тонна оту, 1450
тонна сөһөһи, 100 тонна
сөһөһи уонна 300 тонна
азотаминнаах оту кырба-
тан бөлөһүннөхтэх. Ону
толоруута 3 көһим меха-
низациялаах, 2 механи-
зирианаһы аһардаах,
хастыы да көһөнөн-илин-
иһи уонна илиинэн үлэ-
лиир — барыта 20 эвено
үлэлээгэ. Ходуһага 220-
ти итэһэ суох отчут
туруорулуоһа.

Сүөһү аһылытын сово-
гуопкалаһыныга үлэ рас-
цепкалара онгоһулуну-
лар, социалистическай
куоталаһыны усулуобуйа-
га бигэрэтилиннэ. Бы-
һыт бастайааннай оттуур
эвенолар сыйһарыллы-
быт ходуһаларын быйла-
рын күүстэрини ыраас-
таах, күрүөлэһи-хаһа-
лаан үүнүүтүн үрдэттэх-
теринэ эһин толорбур 20
бырыһыан үрдэттиллээ.

Моой отчут аһаһа лап-
па ачатыллыада. Пен-
сионердарга, нийилик-
лэрдэри тэриятэлэргэ от-
тоһун былаана тиэрди-
линнэ. Хатылы сельсове-
тын исполкома дьэ ха-
һаайкалары, сүрүн үлэ-
лэриттэн босхоломмот ра-
бочайдары үстүү центнер
оту совогуопкалаһан сов-
хозка туттаралларыгар
эбэһиннэһтэтэ.
Ити барыта бөлөһө-
һи бири эттэ. Иккис өт-
тэ — үлэһиттэри аттаран
туруоруу, киизилэргэ үлэ-
лиир уонна сынһаһар
усулуобуйалары тэрийи-
ти, хомуурга туһаныллар тех-
никаны өрөмүөннөһүн —
өссө да ситериллэ иһик.
Волтоһого өрөмүөн ба-
ра турар. Холбоһор тех-
ника бөлөһ. Трактордар
өрөмүөннэргэ субу күн-
нэргэ ситериллээ. От-
тон кииз отделеһиһа
Хатылыга, наһаа быһаһи-
нар. «Сельхозтехника»
холбоһукка өссө олун-
наһа өрөмүөннэ киллэ-
риллибит 4 трактор төһө
илик сурактара иһиллэр.
Оттон ходуһага киизер
кэм субу ыһан кэлтэ.
Ааспыт сайын көһөрүл-
лэ сыдыар снорочнай ат-
регэ суох буолан үгүс
үлэ биризмэтэ сүтэрилли-
битэ. Бу итэһэ быйыл
эмиз хатылалар кутта-
лаах. Отчуттарга балаа-
калар тийбэттэр. Оту
куурдарга икки установка
туруорулуохтаах диэн
былааннаммыта кумаа-
һыта хаһаах курдук.
Шефстах тэриятэлэри
кытта көһсэтэ иһиктэр.
Итинтэн да аһы үлэһи
тардыах, атахтыах даһа-
ны итэһастэр аһыаһа
суохтар.

Выйааны сыл аһыны
толорбоһко элорон: «үлэ-
лээн-үлэлээн кэлбиһит,
быйыл да үлэлэһит»
диэн бойһи бүтэйдии
уоскутунар табыллыбат.
Ходуһага үлэ бири да
чаһа туһата суох сүһпэ-
тин, этэргэ дылы, салаа
да от хаалларыллыбакка
хомуулары туһутар окко
бөлөһүннэһи субу күн-
нэргэ ситэрэ охсуохха.
М. МИХАЙЛОВА,
хаһыат аналл. көрр.

Былырыынгы алдастары хатылаамаахха

хас да салаа үрүһэлэр-
дэх сыта үүмүт Кула-
дыма курдук көһөнөн-
илиннэн оттоһор үрөххэ
хотуур түспөккэ хаалбы-
та.

Быйыл ити алдас ха-
тылааматаһына табыл-
лар. Кэһим механизация-
лаах уонна механизиро-
ваннай аһардаах эвено-
ларга оттуур сир күүс-
тарын толору туһанар
курдук гына сыһаарыах-
ха. Көһөнөн-илиннэн уон-
на илиһиһи үлэлиир эвено-
ларга онтон ордор сир-

дэри толору аһааха. Ол
оннотар дүлүһаах, был-
ларэаттаах сирдэргэ от-
туур эвеноларга эһин тө-
лөбүрү олохтуур хайаан
да наада. Ити туһунан
ТХУ кылаабынай агро-
нома В. Ермаков «Эһин
төлөбүргэ иһтириһи үр-
дэтиэххэ» диэн ыстатыйа-
тыгар сааһай сөһө су-
рбайар. Үрүһэлэри, өтөх-
төрү, үрөхтэр төһөдөрүн
сирийэн оттуурга об-
ществениһы уонна кыр-
даастары туһаныахха.
Кыһиктар иһтириһтэрэ

САЙЫННЫ КЭМГЭ СҮӨҮТТЭН — ЭЛБЭХ АҢЫ-ҮӨЛҮ!

ЫҢЫРЫЛААХ ФЕРМАҔА

«Сайынны ыйдарга үрөх
фураажнай ыһах аһыт-
тан 1300-түү килограмм
үүтү маан сезоннааһы бы-
лааны 84-түү килограмм
аһарга, госу-
дарствоһа туттарыллар
үрүн иһэ 50 бырыһыан-
ныттан итэһэһе суовун
бастаһы суортаарынан
туттарарга, үүт табар-
ыһаһынан 83—85 быры-
һыанга тиэрдэргэ» —
итинни эбэһисталисти-
һи ыһаһыттарга бы-
һыт. Хаһаар отделение-
һи «ЫБСЛКС 60 сыла»
ферматын сүөһүтүтэрэ.

Кыһиктар бийиги Си-
ри Холбоһос диэн Таатта

нофотова ыһа, — дири
кииз.

Манна үлэлиир биэс
ыһаһыһыт бары да
иһил-тэһил үрдүк көрдө-
рүүлөхтөр. Комсордара
Дария Софронова күһнэ
ортотунан 180 кг, оттон
Мария Дьяковскай 190
кг, старшай бейэтэ 210
кг үрүн иһтэһи үрүлү-
тэллэр.

Бостуук — фермаһа ту-
таах үлэһит Сири Хол-
боһосхо хаһыс да сыһы-
оройуонна, ону аһан
республикаһа тийэ бил-
либит ыһаһыһыт кыр-
гыттардаах Н. Н. Ксено-
фонтов бостуугунан үлэ-
лиир. Күһи ыһы көтү-
түөхтэһэр кыратык да
хойутаһыһыт манна тө-
рүт өйдөөбөттөр.

— Мэччирэһит быйыл
үчүдэй. Ыһахтар ыраа-
паттар, сайылык тулаты-
нааһы алаастарга сыл-
дыһаллар, — дири бостуук.

Кыһаһиһи ыһа бүтэрин
үүтү таһар шасита ти-
тиник таһытар тигиннэн
кэллэр. Учуттук Дария
Ксенофонтова бетоннаах
үүттөри, сыа-сым кур-
дук тутан, Владимир Ни-
колаевскайа туттарар.
Аһардас кыһаһиһи ыһа-
на бу күн кыргыттар 8,4
центнер үүтү ыһаһалар.

П. ОКОНЕШНИКОВ.
Снимокка Мария Оси-
пова ыһаһыт үүтүн учуот-
чутка туттарар.
автор фотота.

КИМ ТӨНӨ ҮҮТҮ БЫРЫЙ?

БЭС ЫҢЫН 11—17 КҮННЭРИНЭЭБИ СВОДКА

Совхозтар, отделениелар	Фур- ааж	Дар- ааж	Күһүннэри валов. үүт (ц)		Күһүннэри үүт (1 ыһа- ха) кг		Күһүт тарыллар үүт (ц)	Тө- рөб. ыһах	Сит. ыһах
			1982 с.	1983 с.	ф/ы	м/м.			
Карл Марке	1961	1372	136,6	127,4	6,4	9,2	109	1272	1333
Одьулуун	649	450	36,0	39,0	8,0	8,6	35	358	400
Мугудай	626	517	45,0	46,6	7,3	9,0	38	517	478
Вахсы	673	405	55,6	41,6	6,1	10,2	36	396	385
Субуруускай	824	572	49,0	54,4	6,5	9,5	49	519	475
Хатылы	306	258	22,0	24,0	6,0	9,3	20	309	217
Болтоһо	440	316	27,0	30,4	6,9	9,6	29	310	249
Эрилик Эрнетиһи	1885	1261	128,2	112,0	5,9	8,2	110	1213	1183
Холтоһо	529	335	30,8	26,0	6,0	7,7	23	289	310
Хаһаар	469	320	34,0	28,0	6,1	9,0	28	291	270
Хайахсыт	438	320	33,1	26,0	5,6	8,1	21	208	270
Чакыр	438	386	30,3	31,0	7,9	8,0	29	387	325
«Чурапчы»	1360	974	67,0	73,7	5,4	7,6	67	970	877
Сылан	680	594	37,0	38,0	5,7	7,7	35	490	420
Килэки	360	230	15,0	15,0	4,1	6,5	14	270	202
Арылыах	320	240	15,0	10,7	6,1	8,5	18	210	175
«Мындааһы»	963	722	66,0	75,8	7,8	10,4	61	730	805
Волугур	500	422	41,0	39,5	7,9	9,3	36	422	470
Соловьен	469	300	25,0	36,3	7,7	12,1	25	328	335
Оройуон үрдүнөн	7001	5001	446,8	443,3	6,4	8,9	397	4723	4673
1982 сыла	7015	5070			6,3	8,7	318,3	5298	4681

Мэччирэһи бастакы
ыһыт икки декадата аас-
та. Оттон үүтү ыһаһыта
уонна государствоһа тут-
тарыһа итэһастэр өссө
да туоратылла иһиктэр.
Ааспыт идиэлэһэ валово-
войуһан 2990 центнер үүт
ыһаһыһыттан 2676 цен-
тиһэ государствоһа тут-
тарылыһа. Ити график-
тон быдан аһыах.

Ордук улахан хаалы-
ны Сылан, Килэки,

Одьулуун, Холтоһо отде-
лениелара таһаардылар.
Холоһур, оройуон үгүс
фермалара бу күнүгэ
ыһахтан күһнэ 9 кило-
грамман ордук үүтү ыһа
бөлөһтэриһа. Килэки
ыһаһыһыттарга баара-
суоһа 6,5, холтоһолор уон-
на сыһаһнар 7,7 кило-
граммы ыһа оһороллор.

Ыһа режыһиһи туту-
һа, ыһахтары маршрут-
таах мэччирэһи уонна
эһи аһаһпат түмүгэр са-
һаһаһа таһаарыһа үгүс
фермаларга үүт биллэр-
дик эбиллибэтэ. Ол ок-
суутуһар совхозтар нэһиэ
отделениелара сыл аһар-
дааһы былааннаһын тө-
лөһөт кутталланыһалар.
Сорук дьэһик: үүт ыһа-
һын үрдэһиһа хас бири-
һи күнү, чаһаһи толору
көдүүстэһиһи туһанар
та.

ТЫА ХАҔААЙЫСТЫВАТЫН УПРАВЛЕНИЕТА.

